

Consultes ciutadanes al món local

Democràcia sense intermediació

Fabra i Coats

Laboratori d'Innovació Democràtica

Dilluns, 18 de juny

De 9.30 a 14.45 h

#DemocràciaDirecta

**Ajuntament de
Barcelona**

Programa de la jornada

- 9.30 h** Acreditacions
- 9.45 h** Presentació de la jornada a càrrec de **Fernando Pindado**, comissionat de Participació i Democràcia Activa de l'Ajuntament de Barcelona.
- 10.00 h** Conferència inaugural "Democràcia directa - Promeses i reptes", a càrrec de **Céline Colombo**, científica i investigadora política de la Universitat de Zurich.
- 10.45 h** Pausa | esmorzar

A continuació, hi haurà dues taules de debat amb experiències diverses de governs locals per compartir dificultats i reptes després d'impulsar consultes ciutadanes.

- 11.10 h** La primera taula, moderada pel periodista **Ramon Suñé** de *La Vanguardia*, exposarà les experiències de **consultes organitzades per governs locals** de diverses ciutats:
- San Francisco**, amb **John Avalos**, exregidor de Sant Francisco
- Grenoble**, amb **Pierre-Loic Chambon**, director de l'àrea de democràcia local
- Olesa de Montserrat**, amb **Pilar Puimedon**, alcaldessa d'Olesa de Montserrat
- Madrid**, amb **Pablo Soto**, regidor de Participació Ciutadana, Transparència i Govern Obert
- Barcelona**, amb **Gala Pin**, regidora de Participació i Districtes.

12.40 h Pausa

- 13.00 h** La segona taula de la jornada estarà moderada per **Jaume Asens**, tercer tinent d'alcaldia de l'Ajuntament de Barcelona, i hi participaran persones d'arreu del món que han impulsat **consultes a través d'iniciatives ciutadanes**. Formaran part de la taula les ciutats següents:
- Cracòvia**, amb **Alicja Beryt**, membre de Krakow Against Olympics / The Common City, i vicepresidenta de la cooperativa Ogniwo.
- Cajamarca**, amb **Renzo García**, biòleg, cofundador del Comitè Ambiental en Defensa de la Vida i la Red de Comités Ambientales del Tolima, Colòmbia.
- Barcelona**, amb **Quim Pérez**, activista d'Ecologistes en Acció i de la plataforma Aigua és Vida.
- Berlín**, amb **Ulrike Hamann**, Dra. i científica social de la Universitat Humboldt de Berlín i fundadora de la iniciativa de llogaters Kotti & Co.

14.30 h Clausura a càrrec de **Gala Pin** i **Jaume Asens**

14.40 h Finalització de la Jornada

Consultes ciutadanes al món local

Democràcia sense intermediació

A Catalunya i a l'estat Espanyol recentment la ciutadania ha qüestionat el funcionament del sistema democràtic, en particular del sistema representatiu, i s'ha plantejat la necessitat d'eixamplar la democràcia amb altres vies més directes, sense intermediació.

Es pot parlar d'un sistema democràtic complet sense mecanismes de democràcia directa? Què succeeix quan la ciutadania exerceix directament el poder? Tenim una democràcia suficientment madura que respecti la sobirania popular? Quin rols adopten diferents actors polítics, socials i econòmics quan es posen en marxa els canals de democràcia directa en els governs locals?

A partir de les experiències de les ciutats convidades de **San Francisco, Cracòvia, Cajamarca Olesa de Montserrat, Grenoble, Berlín, Madrid i Barcelona**, intentarem trobar respostes a aquestes i altres preguntes.

I és que la participació ciutadana, quan entra en el fons de les decisions polítiques implica una (re)distribució del poder i, per tant, no està exempta de conflicte ja que neix dels conflictes urbans existents.

Conferència inaugural **Democràcia directa. Promeses i reptes**

Al món existeixen diferents canals de democràcia directa, tant a nivell local com regional, estatal o fins i tot europeu. Els referèndums i les consultes formen part de la quotidianitat democràtica a molts llocs del món, com ara als Estats Units o a Suïssa.

Céline Colombo, científica i investigadora política de la Universitat de Zurich, compartirà els seus estudis sobre els diferents mecanismes de democràcia directa al món i de com aquests impacten en la qualitat de les polítiques públiques. Situant els encaixos i desencaixos entre la democràcia directa i la representativa, i els diferents rol que adopten els actors socials, polítics i econòmic en aquest processos.

Ciutats amb experiències de consultes ciutadanes organitzades per governs locals

San Francisco

Iniciatives a Califòrnia i San Francisco

John Avalos

Ex regidor de San Francisco, 2009-2017

A San Francisco, les consultes ciutadanes formen part de la normalitat democràtica. La ciutadania pot presentar preguntes a través de la iniciativa ciutadana. En aquest cas, el nombre de signatures ve determinat pel percentatge de participació en les darreres eleccions municipals.

Al 2016 hi va haver un augment d'iniciatives, ja que la participació en les eleccions havia estat molt baixa. Se'n requerien tan sols 365.880, mentre que normalment se'n necessiten entorn al mig milió. En aquella ocasió es van sotmetre a consulta més de 16 propostes.

Les consultes ciutadanes poden ser eines tant per a l'apoderament de la ciutadania com per a l'organització i orientació política. Tanmateix, hi ha lliçons per aprendre en l'ús de les consultes com a mecanisme de democràcia directa.

L'experiència de San Francisco ens alerta que aquestes poden ser utilitzades també per sectors econòmics amb capacitat d'incidir en el posicionament dels vots, i en ocasions també per promoure mesures que poden vulnerar els drets humans i ser antidemocràtiques.

Per a aquest 2018 s'han previst fer cinc consultes ciutadanes.

Grenoble

Democràcia directa a Grenoble

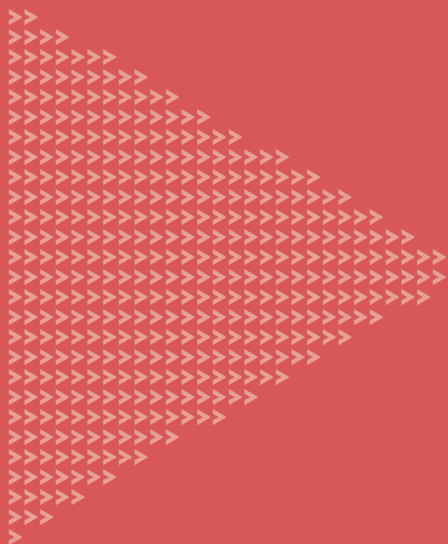
Pierre-Loïc Chambon

Director de l'àrea de democràcia local

Des del 2014, la ciutat de Grenoble decideix enriquir la democràcia local amb mecanismes de democràcia directa i desenvolupa el seu propi reglament. Amb aquest reglament, quan una iniciativa ciutadana no és acceptada pel Ple municipal, passa directament a consultar-se a la ciutadania.

Perquè una iniciativa sigui consultada ha d'haver recollit 2.000 signatures i complir tots els requisits tècnics establerts. En les consultes ciutadanes a Grenoble hi poden participar totes les persones empadronades a la ciutat i més grans de 16 anys.

El març del 2016, la iniciativa sobre les tarifes d'estacionament va aconseguir les signatures necessàries. La proposta va ser presentada i debatuda al Consell Municipal i l'Ajuntament la

va sotmetre a votació posteriorment, del 10 al 15 d'octubre de 2016. La proposta, però, no va ser aprovada ja que no va obtenir els 20.000 vots mínims perquè l'adoptés el govern, segons el reglament.

Paral·lelament, l'Estat francès, tot i qualificar "d'original" el reglament de Grenoble, el 24 de maig de 2018 va declarar nul aquest mecanisme de democràcia directa.

Olesa de Montserrat

La preservació del pla de Can Llimona i la qualificació urbanística dels terrenys del camp de futbol municipal

Pilar Puimedon Monclús
Alcaldesa d'Olesa de Montserrat

Amb la voluntat de consultar els veïns i veïnes d'Olesa sobre tres aspectes urbanístics d'especial rellevància, l'Ajuntament d'Olesa va començar, a finals del 2013, tots els tràmits que estableix la Llei 4/2010, de consultes populars per via de referèndum, a fi de dur a terme una consulta al municipi.

Malgrat que en el preàmbul de la llei es parla de fomentar la participació i d'incrementar la qualitat democràtica implementant mecanismes de participació, el fet és que a l'hora de posar-ho en pràctica en un municipi no resulta gens fàcil.

Les administracions supramunicipals van trigar 13 mesos a concedir permís a l'Ajuntament d'Olesa per preguntar sobre qüestions que competien al municipi. El permís final, però, només va autoritzar la consulta en relació amb dues de les tres preguntes previstes. L'experiència demostra que organitzar un referèndum per preguntar als veïns i veïnes sobre temes exclusivament municipals ni és senzill, ni administrativament ràpid, i que el cost econòmic es veu notablement incrementat per les despeses associades a la Junta Electoral.

Finalment, el 22 de febrer de 2015 va tenir lloc la consulta ciutadana en què van participar un total de 2.954 persones, xifra que representa un 17% del cens electoral. El sí va guanyar en les dues preguntes per més del 90% dels vots.

Madrid

1a Votació Ciutadana a Madrid

Pablo Soto Bravo
Delegat de l'Àrea de Govern de Participació Ciutadana, Transparència i Govern Obert de l'Ajuntament de Madrid

A finals del 2015 i amb el nou govern a la ciutat de Madrid, es posa en marxa la plataforma digital de participació ciutadana Decide Madrid. L'Ajuntament de Madrid (fruit d'un pacte polític en no haver-se aprovat un reglament al Ple) preveu que qualsevol persona més gran de 16 anys i empadronada al municipi podrà proposar mesures, i les que aconseguixin l'1% de suports a la plataforma digital se sotmetran a consulta.

Respecte a l'objecte de les propostes, no es posa cap limitació en la formulació ni tampoc es demana que siguin de competència municipal.

La primera, i de moment única, consulta feta per l'Ajuntament de Madrid, es va celebrar del 13 al 19 de febrer de 2017, en què es van presentar a votació dues qüestions sorgides de Decide Madrid: "Madrid 100% sostenible" (amb el 89,11% de vots positius) i "Bitllet únic per al transport públic" (amb un 93,94% d'acceptació de la proposta). En la mateixa consulta es va preguntar, també, per qüestions impulsades per l'Ajuntament.

Barcelona

Multiconsulta 2018

Gala Pin
Regidora de Participació de l'Ajuntament de Barcelona

El mes d'octubre passat el Ple municipal va aprovar amb gran consens polític el Reglament de participació ciutadana, que no es renovava des del 2002, i que ha significat un fort impuls de la iniciativa ciutadana i el foment dels canals de democràcia directa. El Govern Municipal va anunciar la intenció de fer una multiconsulta ciutadana cada any amb preguntes formulades per part dels grups municipals, així com de la ciutadania.

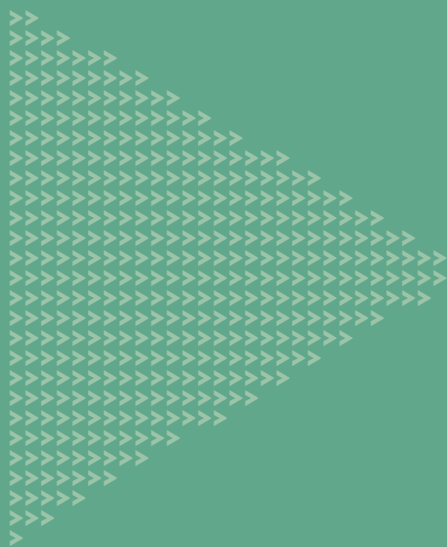
Segons el reglament, quan la consulta prové d'una iniciativa ciutadana el Ple només la pot denegar si no s'adequa a l'ordenament jurídic. Tot i així, els grups municipals hi van votar en contra (menys ERC) i van impedir la celebració de la primera Multiconsulta a Barcelona, prevista per al juny del 2018.

Una de les iniciatives que preguntava sobre la remunicipalització de l'aigua, i que havia aconseguit amb escreix les 15.000 signatures mínimes, va provocar diverses reaccions en contra per part dels sectors econòmics, que van interposar més de deu recursos legals, encara en tràmit.

De moment la Multiconsulta està parada, però les iniciatives han presentat un recurs perquè es reconsideri la votació del Ple del 10 d'abril.

Ciutats amb experiències de consultes impulsades per iniciatives ciutadanes

Cracòvia

Jocs d'hivern a Cracòvia

Alicja Beryt

Membre de Krakow Against Olympics / The Common City, i vicepresidenta de la cooperativa Ogniwo.

El 2012, les autoritats de Cracòvia van decidir presentar una candidatura per als Jocs Olímpics d'Hivern del 2022. Això va provocar una oposició creixent a l'acollida dels jocs, en particular per la iniciativa "Cracòvia Przeciwno Igrzyskom" ("Cracòvia contra els Jocs"), que després de mobilitzacions i campanyes va aconseguir que l'alcalde de Cracòvia canviés d'opinió i anunciés que la proposta se sotmetria a un referèndum.

La convocatòria del referèndum va provocar que, posteriorment, l'Ajuntament de Cracòvia afegís tres qüestions més per ser consultades i que es canviés la data prevista inicialment per al juny al 25 de maig de 2014, per fer coincidir el referèndum amb les eleccions del Parlament Europeu, amb l'objectiu de fomentar la participació.

Finalment, el referèndum es va dur a terme amb quatre preguntes i la participació va ser del 35,96%, resultat que el feia vàlid i vinculant ja que, segons la legislació polonesa, un referèndum local és considerat vàlid a partir del 30% de participació.

Respecte a la pregunta dels jocs, aquesta va obtenir el 69,72% dels vots a favor de la no-celebració dels Jocs Olímpics d'Hivern.

Cajamarca

Consulta Popular de Pedres i Megamineria

Renso Alexander García Parra

Biòleg, Co-Fundador del Comitè Ambiental en Defensa de la Vida i la Xarxa de Comitès Ambientals del Tolima. Colòmbia.

El 26 de març de 2017, després de més de deu anys de debats, audiències, fòrums, tallers, mobilitzacions pacífiques i episodis de vulneracions als drets humans, la ciutadania del municipi de Cajamarca van manifestar el seu rebuig categòric al projecte miner la Colosal i a altres projectes d'exploració minera al seu territori.

En la pregunta: *Està vostè d'acord, Sí o No, que al Municipi de Cajamarca s'executin projectes i activitats mineres?* 6.165 persones van votar no i tan sols 76 van votar sí.

La comunitat de Cajamarca va poder exercir el seu dret fonamental de participació i de decisió directa per determinar el seu futur i el model de desenvolupament del seu territori.

Va guanyar la defensa del dret col·lectiu a l'ambient sa, la vocació agropecuària, la cultura camperola i el potencial ecoturístic.

Barcelona Remunicipalitzem l'aigua a Barcelona

Quim Pérez i Gómez.
Activista d'Ecologistes en Acció
i d'Aigua és Vida.

La campanya "Remunicipalitzem l'aigua a Barcelona" va aconseguir el gran repte de superar les 15.000 signatures que l'Ajuntament de Barcelona exigia per organitzar una consulta ciutadana a fi de preguntar, a totes les persones empadronades a la ciutat de més de 16 anys, sobre el tipus de gestió de l'aigua.

Més de 40 entitats de Barcelona i de 100 persones a títol individual van decidir sortir als carrers, places, mercats i altres racons de la ciutat per aconseguir el suport necessari per sotmetre a consulta si la gestió de l'aigua havia de ser pública i amb participació ciutadana. En només dos mesos i mig van aconseguir 26.389 signatures.

Aquesta ha estat la primera iniciativa ciutadana, juntament amb la iniciativa sobre el canvi de nom de la plaça Antonio López, que emparada en el nou Reglament de participació ciutadana, aconseguia portar a la sessió de Ple municipal del 10 d'abril de 2018 una pregunta a proposta ciutadana.

Malgrat aquests esforços, els grups de l'oposició van tombar les dues iniciatives i van votar en contra de la celebració de la consulta i van incomplir el reglament que el mateix Ple havia aprovat sis mesos abans.

Berlin Referèndum sobre el lloguer, re municipalització i referèndum per a l'expropiació de grans empreses de l'habitatge

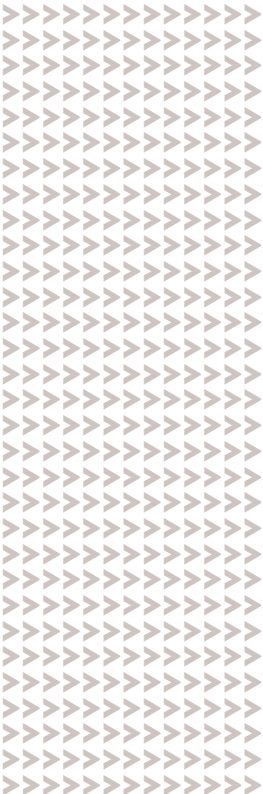
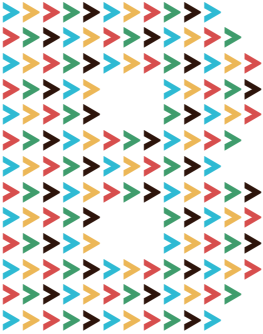
Ulrike Hamann
Dra. i científica social de la Universitat Humboldt de Berlín i fundadora de la iniciativa de llogaters Kotti & Co.

A Berlín, on els preus dels habitatges continuen sent més baixos que a la resta de capitals europees, inversors de tot el món compren edificis per a l'especulació immobiliària.

Un grup d'activistes proposen una consulta per traspasar pisos de lloguer de titularitat privada a mans públiques. En concret, la iniciativa proposa sotmetre a referèndum l'expropiació de la Deutsche Wohnen, una de les immobiliàries alemanyes més potents, per destinar els seus immobles a lloguer públic.

Si un referèndum d'aquestes característiques tira endavant, el Senat berlinès es trobarà davant d'una disjuntiva similar a la suscitada després de la remunicipalització de l'aigua: l'Estat hauria de comprar aquests habitatges a la immobiliària.

La protesta de Kotti & Co convida Berlín a convertir-se en una ciutat democràtica. Una ciutat on tothom pugui pagar, on el cost de l'habitatge sigui raonable i no es converteixi en un gueto dels rics.

Jornada organitzada per l'Ajuntament de Barcelona.

Col·laboren:

Observatori Internacional de Democràcia Participativa

Fabra i Coats | Fàbrica de Creació

Laboratori d'Innovació Democràtica

(carrer Sant Adrià, 20, 08030 Barcelona)

Com arribar-hi:

 L1 (Sant Andreu)

 11, 40, 73, 126 y N9

 Sant Andreu Comtal

Més informació:

barcelona.cat/participaciociudadana/ca